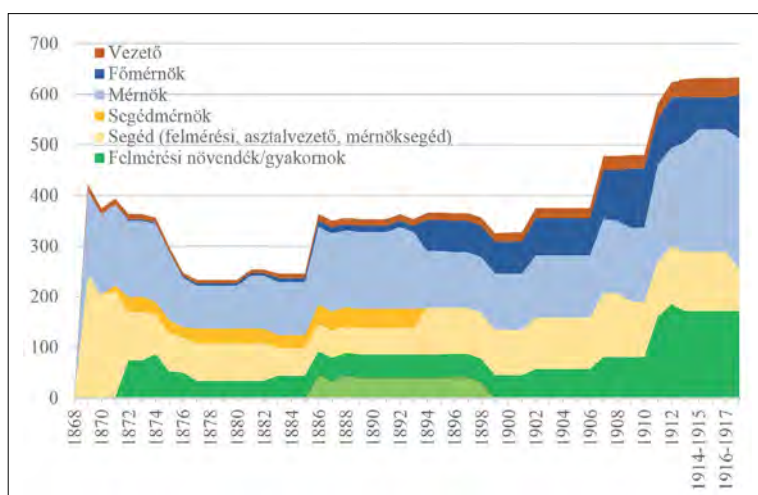

■ A kataszteri személyzet létszáma Magyarországon, 1850–1867 (a részletes és az ideiglenes felmérés /provizorium/ adataival)

■ Munkakörök a részletes kataszteri felmérésnél, 1869–1918

sze, ezek részletes elemzése egy későbbi tanulmány tárgya lesz.³ A tisztviselői kar nagy létszáma miatt a teljes személyzet egységes szempontú prozopográfiai vizsgálata és elemzése egy e célra létrehozott adatbázis segítségével végezhető el.

Az életrajzi szakirodalom

A kataszteri felmérés szervezetében tevékenykedő személyekről legalább rövid életrajz ko-

rábban elsősorban a *Geodézia és Kartográfia* hasábjain jelent meg az 1980-as években, a legtöbbször Raum Frigyes foglalkozott a személyzet egyes tagjaival.⁴ Az akkor még Magyar Országos Levéltárban 2006-tól kapott nagyobb figyelmet a kataszteri térkép- és iratanyag, 2007-től éveken keresztül digitalizálták a térképszelvényeket, oleátákat (S 76, S 78 törzsszámok), és ez a munka a téma egyéb aspektusainak kutatására is serkentette a levéltárosokat. A digitalizálási projektek végeztével világossá vált, hogy a téma forrásai még nincsenek teljeskörűen feltárva, így a kataszteri felmérés történetének alapos feldolgozása is jövőbeni, de szükségszerűen elvégzendő feladat. Ez a felismerés inspirálta az akkor már Magyar Nemzeti Levéltár (MNL) Országos Levéltárának (OL) tudományos munkatársait, hogy hosszabb távú tudományos projektek keretében folytassák a megkezdett munkát. Az Országos Tudományos Kutatási Alap (OTKA) támogatásával 2013 és 2015 között, majd annak jogutódja, a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal (NKFIH) még jelentősebb összegű támogatásával 2019 és 2023 között zajlik a téma kutatása („Négyzetkataszter” projekt).⁵ A köztes időben – és azóta is – az első projekt idején, de nem annak keretében létrehozott katasztertörténeti folyóirat, a *Catastrum* tartotta a figyelem központjában a téma forrásait és az azok alapján feltárt eredményeket.

3 A költségvetés-előirányzat ismertetésére és forrásértékére l.: REISZ T. CSABA: A földadó a magyar államháztartásban (1867–1914). *Adózás és adóelkerülés Magyarországon a 15–20. században*. Szerk.: GERMUSKA PÁL – Ö. KOVÁCS JÓZSEF. Bp., 2021. 141–168.

4 BALÁZS LÁSZLÓ – RAUM FRIGYES: Tények és emlékek a magyar földmérés szervezetéről és tevékenységéről. *Geodézia és Kartográfia* (= GK), 35. (1983) 2:73–83.; HRENKÓ PÁL: Kegydíjas földmérők a kiegyezés után. *GK*, 37. (1985) 4:274–279.; RAUM FRIGYES: A kataszteri felmérési szervezet a kiegyezés után. *Földmérő*, 31. (1982) 2:33–40.; RAUM FRIGYES: Magyar földmérő dinasztíák. *Földmérő*, 31. (1985) 3–4:21–23.; RAUM FRIGYES: A magyar kataszteri felmérés szervezetének kialakulása. *GK*, 38. (1986) 1:46–51.; RAUM FRIGYES: *A magyarországi földmérők és térképészek fontosabb életrajzi adatai*. Bp., 1987; RAUM FRIGYES: Vacano Fülöp, a magyarországi kataszteri felmérés első vezetője. *GK*, 38. (1986) 6:445–446.

5 Az első projektről a *Catastrum* honlapjának (www.castrum.hu) önálló menüpontjában, a másodikról annak saját honlapján (www.negyzetkataszter.hu) lehet tájékozódni.

A katasztertörténeti kutatások egyik fontos iránya a szervezetben dolgozó személyek életútjának feltárása, a vizsgálat az egyéntől a különféle szempont szerint egyszerre kutatott csoportokig terjed. Az életrajzokat szinte kizárólag az OTKA/NKFIH kutatócsoport – esetenként egykori – tagjai készítik.

Az adatgyűjtéskor magunk is meglepődünk, hogy egyéni, majd csoportos életrajzokat kezdetben a legfiatalabb tagunk, Závoczkai Adrienn készített Traupmann József, a Zahajkiewicz családtagok, Sártory Antal, Kollányi Boldizsár életéről.⁶ A projekt végével ő más szakmai területre került, de még ekkor is több – esetenként csak vázlatos – összefoglalót írt Szikszay Elek, Dobrovics Győző, Pölhössy Géza, Arányi Károly, Klima József szakmai pályafutásáról.⁷

Az egyéni életutak lehetőség szerint nem is vázlatos, hanem teljes körű bemutatására vállalkozik Reisz T. Csaba, aki először a pozsonyi térképtár vezetőjének, Gánóczy Sándornak szentelt több cikket, sőt egy fél ünnepi számot. Ezt követően elkészítette Vozáry Pál, Antalffy

Andor, Török Ferenc és Sártory Antal életrajzát is.⁸

Török Enikő a tudományos projektek megbízásából is nagy hangsúlyt helyez a bécsi levéltári források feltárására és a katasztertörténet 1867 előtti időszakának feldolgozására, ennek keretében a szervezet egyes tagjainak – esetenként rövid – életrajzát is elkészítette.⁹

A most futó NKFIH-projekt egyik fiatal kutatója, Kiss Márton a szakmai feladatain túl szívesen vesz részt a személyzettörténeti kutatásokban is, egyéni életrajzokat készített Skála Vencel, Csigó Lajos, Komlói István pályafutásáról.¹⁰ Az egyéni életrajzok köréhez soroljuk Schmidt Anikó Neumann Antalról és Karlowszky Vilmosról, továbbá Balaton Petra Győri Ottmárról szóló cikkét is.¹¹

Az egyéni életrajzokon túl különféle szempontok alapján csoportos életrajzi összefoglalók, prozopográfiai tanulmányok is születtek az utóbbi másfél évtizedben (ugyanakkor ide sorolható az 1980-as években készült cikkek némelyike, pl. a kegydíjas mérnökökről).¹²

- 6 ZÁVOCZKI ADRIENN életrajzi cikkei a *Catastrum* hasábjain: Óbuda belterületének határleírása (1874). 1. (2014) 2:33–36.; A Zahajkiewicz/Zsadányi mérnökszalád pályafutása. 1. (2014) 4:36–40.; Sártory Antal kézírata a magyarországi kataszteri felmérésről. 2. (2015) 1:25–26.; Kataszteri mérnökök az I. világháborúban: Kollányi Boldizsár. 2. (2015) 2:31–37.; ezt később kiegészítette BAKÓ ENDRE: Évek Kollányi Boldizsár „társaságában”. *Catastrum*, 4. (2017) 1:54–58.
- 7 Ugyancsak ZÁVOCZKI ADRIENN tollából jelent meg a *Catastrumban*: Az Országos Felmérési Tisztviselők Internátus- és Segélyegylete. 3. (2016) 1:40–41.; Egy háromszögélő mérnök a Kataszteri Közlöny élén. Dobrovics Győző hivatali pályafutása 1880–1931 között. 3. (2016) 2:47–55., amelyhez utóbb kiegészítést fűzött az MNL OL akkori munkatársa, KLETTNER CSILLA: A dualizmus kori nemességadományozások. Dobrovics Győző háromszögélő hivatali főnök nemességi ügye. *Catastrum*, 5. (2018) 3:40–48.; Kataszteri mérnökök szabadalmi. Pölhössy Géza. 3. (2016) 3:50–55.; Összefüggések egy telekvásárlás és a kataszteri munka között. 4. (2017) 3:25–28.
- 8 REISZ T. CSABA életrajzi cikkei a *Catastrum* hasábjain: Gánóczy Sándor (1861–1938) emlékezete. 2. (2015) 2:38–49., ehhez utóbb: GÁNÓCZY JÓZSEF: Gánóczy Sándor síremléke Pozsonypüspökiben. *Catastrum*, 3. (2016) 2:60–64., illetve az 5. (2018) 4. szám nagyobb része ugyancsak Gánóczyról szól (életrajz, rokoni visszaemlékezés, visszaemlékezései, rajzai). A felhőkergető, esőcsináló kataszteri mérnök. Vozáry Pál (1850–1918). 3. (2016) 3:17–30.; Javaslat a kataszteri felmérési törvényre. 2. (2015) 4:21–23., ehhez utóbb: SCHMIDT ANIKÓ: Egy kiveteles karrier: Antalffy Andor pályafutása. *Catastrum*, 4. (2017) 3:42–52. és UÓ: Antalffy Andor adományozásai. *Catastrum*, 4. (2017) 4:21–35.; Török Ferenc (1845–1924) emlékezete. A felmérési ügyvitel kézikönyve. 7. (2020) 3:55–64.; Sártory Antal (1829–1896) portréja. 9. (2022) 1:3–22.
- 9 TÖRÖK ENIKŐ életrajzi cikkei a *Catastrum* hasábjain: A „földképi”, azaz felmérési igazgató hatásköre az 1854. évi előírások szerint. 4. (2017) 2:15–28. (Johann Schuster, 18.); Elekes Ferenc – katona, térképrajzoló, litográfus és mérnök. 5. (2018) 4. 36–43.; „Gömör’s hazánk alvilágának” felmérője: Vass Imre mérnök. 5. (2018) 2:3–17.; Cseh mérnök Erdélyben: Anton Hončík. 6. (2019) 1:19–24.; Hátsek Ignác a kataszternél. 8. (2021)3:3–10.; Homolka József. 8. (2021) 4:39–51.
- 10 KISS MÁRTON életrajzi cikkei a *Catastrum* hasábjain: Skála Vencel (1826–1917) emlékezete. Egy „bohém” mérnök útja a földméréstől a városi polgárságig. 7. (2020) 3:29–38.; Csigó Lajos (1886–1930) kataszteri tisztviselő életútja. 7. (2020) 4:33–40.; Komlói István életútja a katasztertől a pécsi földmérő irodáig (1868–1944). 9. (2022) 1:35–44.
- 11 SCHMIDT ANIKÓ: Szentés dülönkénti felmérése. *Catastrum*, 3. (2016) 4:36–37.; BALATON PETRA: A Pénzügyminisztérium szolgálatában. Győri Ottmár (1867–1946) emlékezete. *Catastrum*, 4. (2017) 1:25–39.
- 12 Ezek sorát a régi szolgálati törzskönyvek egyetlen fennmaradt kötetének (I–K betűkör) feldolgozása nyitotta meg, az OTKA-projekt keretében, de még a *Catastrum* előtti időben: REISZ T. CSABA: Külföldi mérnökök a magyarországi kataszteri felméréseknél. *Archivarium historicorumque magistra. Történeti tanulmányok Bak Borbála tanárnő 70. születésnapjára*. Szerk.: KÁDÁR ZSÓFIA – LAKATOS BÁLINT – ZARNÓCZKI ÁRON. Bp., 2013. 189–215.

Az azonos munkakörben, szervezeti egységben (kataszteri főmérnökök, részletes felmérés vezetői, ideiglenes térképtár) dolgozó, a szabadságharcban részt vevő vagy egy családból származó tisztviselőkről Török Enikő készített összefoglaló tanulmányokat.¹³ A későbbi leszármazottak a felmenő családtagok kataszteri szerepvállalásáról, Závocski Adrienn az egy település felmérését végzőkről, Reisz T. Csaba és Kiss Márton pedig egy-egy felmérési felügyelőség teljes személyzetéről készített ugyancsak prozopográfiai tanulmányt.¹⁴

A kataszteri felmérés személyzetének életrajzi és karriertörténeti feldolgozásához a szóba jöhető források köre viszonylag jól meghatározható, ezeket Reisz T. Csaba ismertette háromrészes tanulmányában, ugyanakkor a kutatások újabb forrástípusokat is bevonnak a vizsgálati körbe (mint pl. Kiss Márton a választói névjegyzékeket).¹⁵

A személyi nyilvántartásokról

A legfontosabb forrástípus az információk pontossága és teljessége miatt a személyi nyilvántartás: a törzslapok, a szolgálati és minősítési táblázatok minden szolgálati ágban készültek a személyzet tagjairól, ráadásul nemcsak az állami alkalmazottakról, de a magánszférában (különösen a nagy vállalatoknál) is. Forrásér-

tékükre vonatkozó részletes elemzésüktől – a hivatkozott háromrészes tanulmány megléte miatt is – eltekintünk, itt most csak kiegészítéseket teszünk. Az egyik fontos újdonság, hogy éppen az NKFIH-projekt keretében folyó digitalizálási és publikálási célok megvalósításával az MNL OL-ban az S 92 törzsszám alatt őrzött nyilvántartási köteteket 2022 nyarán hozzáférhetővé tettük a Hungaricana Közgyűjteményi Portálon.¹⁶

Az 1850 és 1867 közötti időszakban a kataszteri felmérésnél szolgálatot teljesítőkre vonatkozó adatokat a bécsi állami levéltárban őrzik. Ezek a hazai kutatás előtt ismeretlenek vagy alig hasznosítottak, ezért a most futó NKFIH-projektben Török Enikő feladata azok darabszintű feltárása (életrajzi és szakmai adatok). Munkája eredményességét jelzi, hogy már számos tanulmányban hivatkoztak az ő kutatási eredményeire.¹⁷

A feldolgozás az Österreichisches Staatsarchiv Finanzministerium fondjában a Katasterabteilung állagában az Akten és Bücher sorozat 1850 és 1866 közötti időszakra vonatkozó irataira irányult.¹⁸

A 1850. március 22-ei pénzügyminiszteri rendelet a bécsi Földadókataszteri („telekadósorozati”) Főigazgatóság (GGK) felállításáról határozott, amely április 1-jén kezdte meg működését, és az egész Habsburg Birodalom

13 TÖRÖK ENIKŐ prozopográfiai cikkei a *Catastrum* hasábjain: Az 1850-ben kinevezett kataszteri főmérnökök. 3. (2016) 1:26–34. (7 személy); A magyarországi részletes felmérés vezetői 1856–1857-ben. 4. (2017) 3:3–13. (22 személy); A soproni ideiglenes kataszteri térképtár, 1857–1860. 5. (2018) 1: 3–14. (2 személy); Fülhegyi, Gyarmathi, Hadfy és Kőszeghy. Kataszteri mérnökök szabadságharcos múlttal. 7. (2020) 3:15–28.; Kataszteri mérnökök a Dörre családban. 7. (2020) 4:11–18.

14 A *Catastrum*ban megjelent cikkek adatai: LEGO, GÜNTER – OBENAU, JÁN TIBOR: „Wir haben Mitteleuropa vermessen“. Die Familien der Geometer: Obenau, Biscontini, Mersich, Tiller, Kraus und Lego. 5. (2018) 3:11–39.; ZÁVOCZKI ADRIENN: Szent-es felmérését végző kataszteri mérnökök. 3. (2016) 4:47–50. (34 személy); REISZ T. CSABA: A kataszteri felmérés Trencsén megyében. 5. (2018) 3:49–64. (41 személy); KISS MÁRTON: A kataszter mint a gavallérélet harmadik stációja. A pécsi kataszteri felmérés személyzeti adattára (1884–1918). 8. (2021) 3:21–34. (= Kiss, 2021; 62 személy).

15 REISZ T. CSABA háromrészes tanulmánya a *Catastrum* hasábjain: A katasztertörténeti prozopográfia forrásai. Törzskönyvi lap, szolgálati és minősítési táblázat. 4. (2017) 2:29–48.; A katasztertörténeti prozopográfia forrásai. Anyakönyvek, iskolai értesítők, gyászjelentések. 4. (2017) 3:14–21.; A katasztertörténeti prozopográfia forrásai. Címtárak, hivatalos közlönyök, adatbázisok. 5. (2018) 1:15–25., továbbá Kiss, 2021.

16 MNL OL, S 92. Az Országos Földmérési Intézet vegyes iratai (1855–1944). Már korábban elérhető volt a No. 24. Országos kataszteri felmérés. Szolgálatból 1911-ig bezárólag kivált tisztviselők és díjnokok törzslapjai I–K, most pedig hozzáférhetővé vált a No. 25/1–9. Régi szolgálati és minősítési táblázatok, A–B, C–F, G–H, I–K, L–O, P–R, S–Sz, T–Z nevűek; Régi szolgálati és minősítési táblázatok, A–Zs 1930–1936. évekről, továbbá a No. 26/1–2. Az állami földmérés törzskönyvi lapjai, 1925–1930. XVII. kötet, A–Zs, 1931–1936. XVIII. kötet, A–Zs.

17 Török Enikő kutatási beszámolója elérhető a Négyzetkataszter projekt honlapján (<http://www.negyzetkataszter.hu/index.php/iratfeltaraas#ausztria>).

18 <https://www.archivinformationssystem.at/detail.aspx?id=28753>

p. 36

Qualification

ihelyi, országos és községi Kormányzatok Kormányzóinak és Kormányzóinak, valamint a Magyarországi Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak és Kormányzóinak

Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Name.	Állam.	Állam.	Állam.	Állam.	Állam.	Állam.
1. Osztály	Grund József	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak
2. Osztály	Mischkowsky János	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak
3. Osztály	Büttel Albert	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak
4. Osztály	Pelsich Albert	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak
5. Osztály	Lokner József	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak
6. Osztály	Lernowitz Mária	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak
7. Osztály	Prokopsz Albert	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak
8. Osztály	Mersch Albert	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak
9. Osztály	Blaschke Károly	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak
10. Osztály	Randor György	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak	Magyarországi Kormányzatok Kormányzóinak

Adott a 2. Júl. 1850.

J. Károlyi

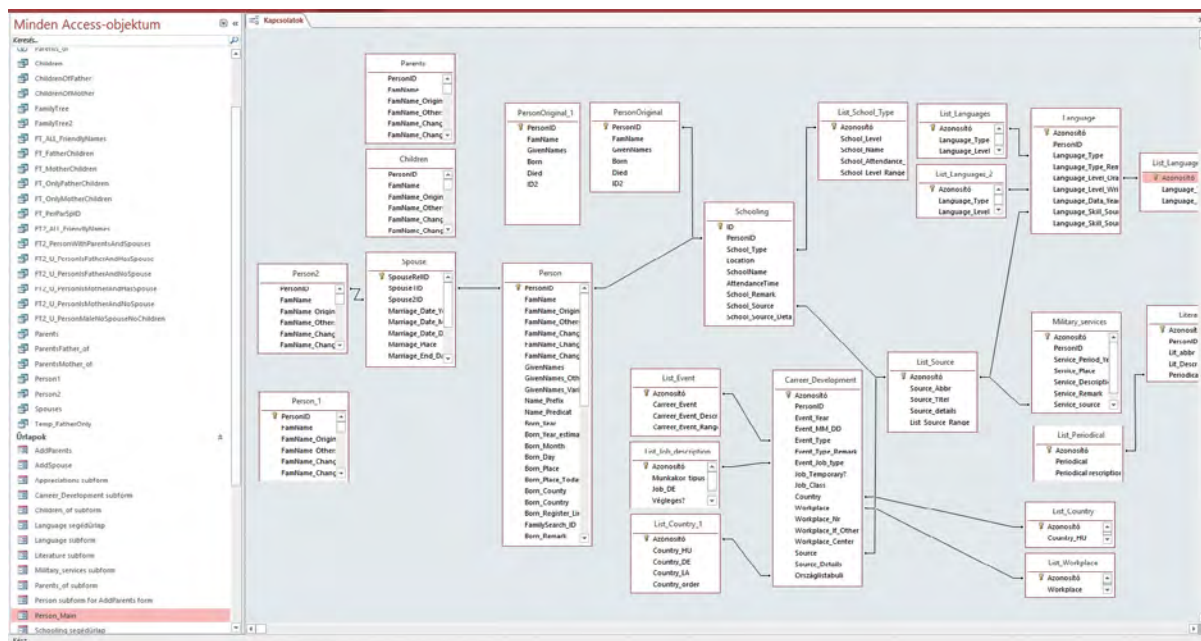
■ Minősítési táblázat 1850-ből. Adattartalom: beosztás, név, családi állapot (a gyermekek számával), születési hely (település, ország), életkor, nyelvtudás (szóban és írásban), a kataszteri szolgálat kezdete, a szolgálat minősítése (ÖStA, FHKA NHK Katasterabt. Akten 294. 1850/501.)

Wp. Nr.	Namen von Erbschaft	Verlass von Erbschaft	Alter	Cofte Aufnahme von Dienstleistung	Feste Dienstleistung von Dienstleistung	Wage		Erfahrung im Führen von Diensten in Jahr Dienst	Anmerkung
						Stufe	Wage		
7	Lohmer Jof. in Gyorz in Distriktsland		39	1853 April 1853 - 1853 April 1853	1853 September 1853	22	11		
8	Wack Jof. in Csorvaskövesd		63	1853 April 1853 - 1853 April 1853	1853 April 1853	22	11		
9	Frankl Jof. in Turman in Böhmen		53	1853 April 1853 - 1853 April 1853	1853 April 1853	30	5		
10	Lunder Jof. in Lohbach in Böhmen		53	1853 April 1853 - 1853 April 1853	1853 April 1853	26	9		
11	Wollmann Jof. in Puchitz in Böhmen		46	1853 April 1853 - 1853 April 1853	1853 April 1853	31	6		
12	Wetter Jof. in Alton in Böhmen		39	1853 April 1853 - 1853 April 1853	1853 April 1853	22	10		

■ 1856. évi minősítési táblázat, amelyet a részletes felmérés felügyelői álláspályázata alkalmával állítottak össze. Adattartalom: sorszám, név és a kérelem iktatószáma (ebbe az oszlopba beírták a családi állapotot és a gyermekek számát is), születési hely (ország, település), életkor, első munkába állás és kataszteri szolgálat általában (főleg előléptetések), az utolsó státusz megnevezése és az előléptetés ideje, teljes szolgálati idő (év, hónap), ismeretek és készségek (itt írnak az iskolákról, ha műszaki képzésben részt vett az illető), nyelvtudás, szolgálatteljesítés minősítése, erkölcs, megjegyzés (ÖStA, FHKA NHK Katasterabt. Akten 375. 1856/1026.)

Dienst Nr.	Namen von Erbschaft	Verlass von Erbschaft	Alter	Cofte Aufnahme von Dienstleistung	Feste Dienstleistung von Dienstleistung	Wage		Erfahrung im Führen von Diensten in Jahr Dienst	Anmerkung	Beschluss von h. h. General-Direction
						Stufe	Wage			
101	Kruschke Jof. in Gyorz		31	1853 April 1853 - 1853 April 1853	1853 April 1853	22	11			
102	Wack Jof. in Csorvaskövesd		63	1853 April 1853 - 1853 April 1853	1853 April 1853	22	11			
103	Frankl Jof. in Turman		53	1853 April 1853 - 1853 April 1853	1853 April 1853	30	5			
104	Lunder Jof. in Lohbach		53	1853 April 1853 - 1853 April 1853	1853 April 1853	26	9			
105	Wollmann Jof. in Puchitz		46	1853 April 1853 - 1853 April 1853	1853 April 1853	31	6			
106	Wetter Jof. in Alton		39	1853 April 1853 - 1853 April 1853	1853 April 1853	22	10			

■ Előléptetés céljából összeállított minősítési táblázat 1859-ből. Adattartalom: sorszám, felügyelő-ség száma, beosztás, név, születési hely (ország, település), születési ideje, családi állapot, nyelvtudás, műszaki képzés és egyéb ismeretek, egészségi állapot, a kataszteri szolgálat kezdete, a jelenlegi beosztás kezdete, teljes szolgálati idő (év, hónap), szolgálati idő a jelenlegi beosztásban (év, hónap), erkölcs, teljesítmény, előléptetési javaslat, a felügyelő véleménye, megjegyzés (az aligazgató és a pénzügyigazgatóság véleménye), a főigazgató határozata (ÖStA, FHKA NHK Katasterabt. Akten 454. 1859/3410.)

■ Az adatbázis jelenlegi szerkezete

minősítési táblázatait általában még nem formanyomtatványra írták, 1856 után jellemzően formanyomtatványokon készültek a személyi nyilvántartások.

Az ügyiratokat selejtezték, ezért a Bücher alsorozat mutatókönyvei is elsődleges források lehetnek. A mutatókönyvekben személynevek is szerepelnek, rövid leírás olvasható az ügyről (pl. előléptetés, áthelyezés, kegydíjazás), és megadják az ügyirat számát. Ezeket a mutatókönyveket dr. Oross András bécsi levéltári delegátus irányítása mellett digitalizálták 2021-ben, állományba vétele és publikációja az MNL informatikai rendszerében történik majd meg.

A prozopográfiai adatbázis

Ahhoz, hogy a több mint 3000 személy karrierje összehasonlítható és egységes módon elemezhető lehessen, az adatok rögzítéséhez egy adatbázist készítettünk, ez az NKFIH-projekt egyik célkitűzése is volt. A választásunk a könnyen megtanulható és kezelhető Microsoft Access adatbázis-kezelő szoftverre esett. Az adatbázis szerkezetét jelen sorok írói állították össze, de a kivitelezésben Reisz Attila mérnök segítsége igen fontos volt, nélküle csak nagy

nehézségek árán vagy sehogy sem jutottunk volna előre ebben a kérdésben. Az adatbázist angol nyelven készítettük, hogy nemzetközi viszonylatban – pl. konferencia-előadásokon – is érthető legyen, de az adatokat magyarul töltjük fel.

Az adatbázis a családi kapcsolatokat is rögzíti, így a kataszteri „dinasztiák” vizsgálatát is lehetővé teszi (testvér, szülő–gyermek, nagyszülő–unoka, após–vő, keresztszülő/esküvői tanú kapcsolatok vizsgálhatók majd megfelelő lekérdezéssel). Minden személyről, így a családtagokról is önálló adatlap készül, ezért szükséges annak rögzítése, hogy ki volt a kataszteri szervezet tagja.

Az adatelemek között nagy kihívást jelent a személyek és a földrajzi nevek (országok, megyék, települések stb.) megfelelő névalakjának kiválasztása és rögzítése. A személyek esetében többféle névalak fordul elő a levéltári és a könyvészeti forrásokban (esetenként ugyanabban a sorozatban, mint pl. a tiszti címtárban is többféle írásmód van), a keresztnevéknél gyakori az időközbeni magyarítás (Rudolf/Rezső), az anyakönyvekben jóval több keresztnév szerepel, mint a többi forrásban, ráadásul a társadalmi és igazgatási elmagyarosodás folyamatát is jól tükrözi a nevek átváltása német

The screenshot shows a detailed data entry form for a person named Győző Abaffy. The form includes fields for family name, given names, birth and death dates and locations, and various biographical details. A table at the bottom lists children, with two entries: Irma Czabán (born 1896) and Jenő Abaffy (born 1895). The interface is in Hungarian and includes a sidebar with a tree view of data objects.

■ Az adatbeviteli űrlap nyitóképe

vagy nemzetiségi alakról magyar alakra. További feladat a névmagyarosítással nevet váltók egyértelmű és egyszeri nyilvántartása úgy, hogy a korábbi névvel is azonosítani lehessen az illető személyt.

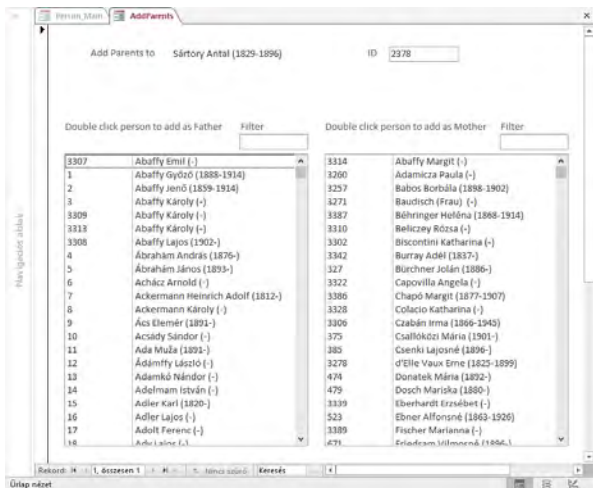
Első körben a korábban feldolgozott könyvészeti és levéltári források adatait emeltük át az adatmezőkbe, és ezeket külön is feltüntettük, hogy az ellenőrzés lehetőségét fenntartsuk (osztrák birodalmi és magyar tiszti címtárak, kataszteri zsebnaptár, szolgálati törzslap és minősítési táblázat). Az adatoknál lehetőség van megjegyzések rögzítésére és a konkrét forrás(hely) megadására is. Egyes adattípusoknál – bővíthető – értékkészletből kell választani, máshol szabad szöveges adatrögzítés lehetséges.

A személyes adatoknál felvesszük (ha rendelkezésünkre áll) a következőket: eredeti név, névvariációk; névváltoztatás éve, engedély belügyminisztériumi iktatószáma, új családnév; előnév; születési hely forrásbeli neve, mai neve, annak megyéje, országa; a személy Family Search-azonosítója; születési anyakönyvi bejegyzés linkje; keresztszülők neve, adatbázis-azonosítója; halálozás helye, halotti anyakönyvi bejegyzés linkje, gyászjelentés

linkje; felekezet, felekezetváltás éve, új felekezet; foglalkozás (általában a nem kataszteri szervezetbe tartozó családtag foglalkozása); speciális adatok (nő, részvétel az 1848–49-es szabadságharcban vagy az I. világháborúban, állami nyomdai alkalmazás).

A személyi adatlap alsó része tartalmazza az adott személy szüleinek, házastársának, magának a házasságnak az adatait (az adatsor többszörözése tetszőleges számban növelhető), továbbá feltünteteti a gyermekeit. A szülőket és a házastársakat a segédúrlapon lehet hozzáadni, tehát a családtagokat előbb önálló adatlapon fel kell venni, majd csatolni az illető személyhez. A csatolást szűrővel ellátott index segíti (szülőválasztásnál külön a férfiak és a nők, pl. ehhez az indexhez kell az adott személy nemét jelölni). Az adatlapon és a családfán az egyes személyek ID-jére kattintva az így kiválasztott személy lesz a fókuszban, vagyis az ő adatlapja vagy családfája jelenik meg. Ez az adatok közötti navigációt teszi lehetővé és könnyebbé.

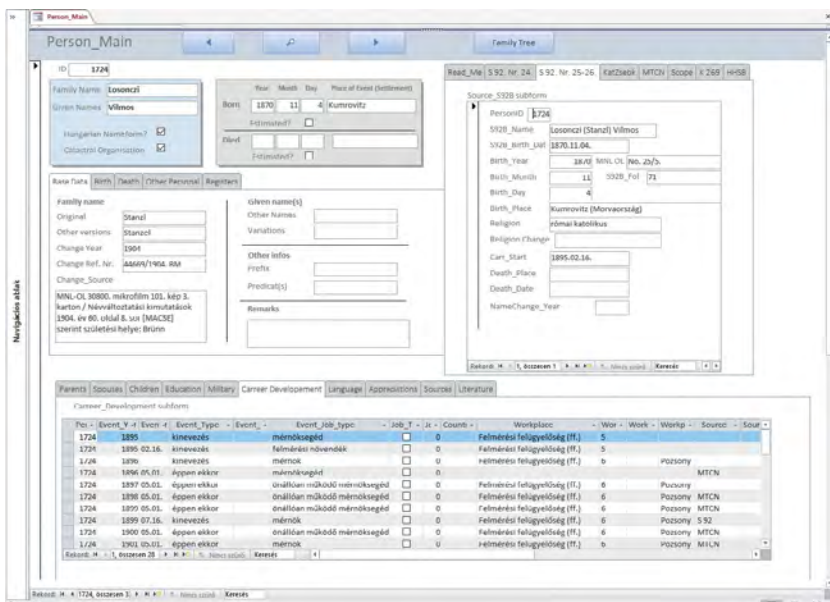
Az iskolai képzésnél az iskola jellegét, helyét, nevét, az iskolalátogatás időtartamát, a katonai pályafutásnál a szolgálati időt és helyet, valamint a szolgálat leírását adjuk meg (itt

■ Szülőválasztás az adatbázisban

■ Losonczi Vilmos családja (szülei, házastársai és gyermekei)

■ Losonczi Vilmos – születési nevén Stanzel Vilmos – adatlapja a kataszteri szolgálat eseményeivel

is van lehetőség szabad szöveges megjegyzésre és forráshely megadására).

Az egyik legfontosabb adategyüttes a kataszteri szolgálati pályafutás. A kataszteri szervezetben dolgozók kb. 30%-áról áll rendelkezésre törzslap vagy szolgálati és minősítési táblázat, ezért sokszor vagy szolgálati és minősítési forrás adatait is rögzítjük (pl. a tiszti címtárak mindig a tárgyév május 1-jei állapot szerint rögzítik a beosztásokat, az évközbéli változásokra nincs pontos adatuk).

Értékkészletből választható a karrieresemény típusa, a munkakör, a szolgálati hely és a forráshely.

Az adatbázis az adatok ellenőrizhetősége érdekében már most is tartalmazza minden személy „családfáját”, amelyben szerepelnek szülei, házastársai és az egyes házasságokban született gyermekei.

Az adatfeltöltés 2023 végéig, az NKFIH-projekt befejezéséig tart. Az adatbázis adataiból különféle lekérdezések állíthatók elő, amelyekből jelentések ké-

szíthetők, így pl. az egyes személyek életrajzi vázlatra, amelyet a projekt honlapján teszünk elérhetővé. Az adatbázis alapján összeállítható lesz *Az állandó kataszter, majd az országos kataszteri felmérés tisztikara, 1850–1918* című prozopográfiai kézikönyv is, és mód nyílna arra is, hogy a teljes adatbázis online is hozzáférhető legyen. Az adatbázis a nemzeti névterek számára is adatokat szolgáltat majd.